

3. Ткаченко Т.В. Формування професійно-педагогічної культури вчителя музики й співу (монографія). – Х., 2005. с. 119 – 136.
4. Дмитриев Л.Б. Основы вокальной методики: уч. пособие. – М., 1968. с. 24-33.
5. Юссон Р. Певческий голос: исследование основных физиологических и акустических явлений певческого голоса – М., 1974. с. 46.
6. Гребенюк Н.Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти. – К.: НМАУ, 1999. с. 28-53.

УДК 371. 124

**ВПЛИВ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ
ТА ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ
НА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Уйсімбаєва Н.В.

*Кіровоградський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

**ВПЛИВ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ТА ТВОРЧОЇ
АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ НАУКОВО-
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Уйсімбаєва Н.В.

В статті обґрунтовано вплив розвитку стійкого пізнавального інтересу та творчої активності студентів на ефективність науково-дослідницької діяльності, визначено значення мотивації науково-дослідницької діяльності студентів.

Ключові слова: пізнавальний інтерес, творчість, активність, творча активність, творчий потенціал, мотив, науково-дослідницька діяльність.

**ВЛИЯНИЕ РАЗВИТИЯ ПОЗНАВАТЕЛЬНОГО ИНТЕРЕСА
И ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ
НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

Уйсимбаева Н.В.

В статье обосновано влияние развития стойкого интереса к познавательной деятельности и творческой активности студентов на эффективность научно-исследовательской деятельности, определено значение мотивации научно-исследовательской деятельности студентов.

Ключевые слова: интерес к познаниям, творчество, активность, творческая активность, творческий потенциал, мотив, научно-исследовательская деятельность.

**THE INFLUENCE OF COGNITIVE INTEREST DEVELOPMENT
AND STUDENTS' CREATIVE ACTIVITY ON THE EFFICIENCY
OF SCIENTIFIC RESEARCH**

Uysimbayeva N.

In the article grounded influence of development of proof cognitive interest and creative activity of students on efficiency of research activity, certainly value of motivation of research activity of students.

Key words: cognitive interest, creation, activity, creative activity, creative potential, reason, research activity.

Виховання студента як творчої, мобільно-інформованої, здатної до саморозвитку, духовно збагаченої особистості – актуальне завдання суспільного розвитку, без розв'язання якого неможливо забезпечити суспільство творчими спеціалістами. Тому формування досвіду творчої діяльності для студента, як майбутнього фахівця, є необхідною складовою його професійного розвитку, удосконалення професійної компетентності.

Відповідно до поставлених завдань досить актуальною є концепція підготовки майбутніх спеціалістів, яку пропонує В.І. Лозова, – концепція активізації пізнавальної та науково-пошукової діяльності студентів, ознакою якої є позаурочна, позааудиторна система праці над собою, що характерна для вузів та коледжів США й Великобританії [4].

Саме науково-дослідницька діяльність дозволяє здійснювати постійне і ефективне стимулювання інтелектуального розвитку особистості, творчої активності, потреби в цілеспрямованій самостійності.

Позитивний вплив науково-дослідної діяльності на якість підготовки фахівців, розвиток їхнього творчого потенціалу визначено в працях багатьох науковців (В.І. Андреев, В.П. Бабак, В.К. Буряк, А.М. Водовоз, А.В. Іодко, О.І. Клепиков, О.М. Микитюк, В.Ф. Овчинников, П.І. Підкасистий, М.У. Піскунов, В.М. Шейко, І.Г. Штокман). Разом з тим цей вплив, відповідно до проведених спостережень, не завжди має очікуваний результат. На нашу думку, однією з причин цього є недостатня увага, що приділяється формуванню пізнавального інтересу та творчої активності студентів у процесі науково-дослідницької діяльності.

Метою статті є обґрунтування впливу розвитку стійкого пізнавального інтересу та творчої активності студентів на ефективність науково-дослідницької діяльності.

Професійна діяльність фахівця в сучасних умовах передбачає наявність творчого підходу до розв'язання професійних завдань, аналізу отриманої інформації. Вища школа готує випускників до різноманітної творчої діяльності: професійної, соціально-культурної, громадської – і формує здатність працювати за обраним фахом та з людьми.

Дослідженню різних аспектів творчості особисті присвячено праці Я.А. Пономарьова (психологія творчості, мислення і творчість), В.А. Моляко (психологія творчості), В.Ф. Овчинникова, Н.Ю. Посталюк (творчий потенціал особистості), Е.В. Ілієнкова, А.Ф. Лосева, В.Ф. Овчинникова (сутність, структура й соціальна структура творчості) та ін.

“Творчі люди – це люди, які здатні мислити по-новому, самостійно ставити перед собою завдання, цілі, пропонувати нестандартні рішення, опиратися рутинному підходу, орієнтуватись більше на майбутнє, а ніж на минуле” [5, с. 42].

Важливою умовою творчості є сприйняття нових ідей, здатність знаходити й порушувати проблеми, незалежність поведінки та суджень і водночас уміння поступатися і відмовлятися від своїх думок, критичність. Науково-дослідницька діяльність створює ці умови.

Діяльність з виконання дослідження сприяє формуванню свідомої особистої причетності до суспільно значущих справ.

Мета творчості, що здатна стимулювати активну діяльність людини, полягає у самоствердженні за допомогою створення матеріальних і духовних цінностей. Н.Ю. Посталюк розглядає творчий потенціал особистості як інтегрований вияв різних якостей особистості й уважає, що творчу особистість визначають не тільки високий творчий потенціал, але й ступінь її активності в його реалізації [7].

Категорія активності є однією із центральних у психолого-педагогічній науці. У наукових дослідженнях цієї категорії важливими є поняття, які розкривають сутність активності – процес, дія, вчинок, поведінка, діяльність, життєдіяльність тощо. Активність виникає як життєве утворення особистості і є вищим стосовно діяльності рівнем. Студент, як активний учасник навчально-виховного процесу, формує активність передусім на основі творчих форм навчання.

“Пізнавальна активність, на думку Я. Бойко, становить основу самостійної діяльності, але, з іншого боку, вона може формуватися під час її виконання, що здійснюється завдяки і змісту самостійної роботи, і характеру процесу діяльності, і управління нею викладачем” [1, с. 19]. Тільки спільна клопітка співпраця студентів і викладача може створити високопрофесійного фахівця.

Творча активність студента тісно пов’язана з пізнавальним інтересом. Студент реалізує свій інтерес у процесі основної діяльності – навчальної. Пізнавальний інтерес у навчальній діяльності виступає як результат взаємодії об’єктивної і суб’єктивної сторін інтересу.

Ми поділяємо думку В.Б. Бондаревського, що дослідницька діяльність студентів сприяє поступовому зростанню зацікавленості студента: “Від цікавості до зацікавленості, від зацікавленості до стійкої пізнавальної активності, від них до пробудження наукової допитливості і все більш стійкого спрямування особистості на глибоке вивчення різних дисциплін” [2, с. 43].

Інтерес розглядається нами як прояв розумової і емоційної активності. Якщо розглядати етапи розвитку інтересу: зацікавленість, допитливість, пізнавальний інтерес, теоретичний інтерес, то з’ясуємо,

що в ланцюгу розвитку інтересів пізнавальний інтерес є одним з вищих етапів розвитку.

Пізнавальний інтерес включає в себе навчальний і інтелектуальний інтереси. Особливої значущості набуває формування компетентності у сфері самостійної пізнавальної діяльності, яка засновується на вмінні набувати знання з різних джерел інформації. Під час організації науково-дослідницької діяльності викладач повинен зацікавити, а не дати знання в готовому вигляді. Пізнавальний інтерес пов'язаний з намаганням студента самостійно розв'язати проблемне питання. У центрі уваги – проблема, а не готові знання. Студенти з достатнім розвитком пізнавального інтересу шукають причину, намагаються проникнути в сутність предмета, самостійно встановити закономірність, розкрити причинно-наслідкові зв'язки [10].

Ми поділяємо думку про те, що пізнавальний інтерес – це емоційно усвідомлена, вибірково спрямованість особистості, яка звернена до предмета й діяльності, пов'язаної з ним, що супроводжується внутрішнім задоволенням від результатів цієї діяльності. Поняття діяльності нерозривно пов'язано з поняттям мотиву. Оскільки саме мотиви зумовлюють визначення мети як суб'єктивного образу бажаного результату, очікуваної діяльності, дії [6, с. 165].

Пізнавальний інтерес не може сформуватись без розвитку зацікавленості та допитливості, одною з основ розвитку яких є мотивація. Мотиваційна сфера, як стрижень особистості, її стимулююча сторона, як рушійна сила поведінки людини, має провідне значення для особистісно-орієнтованого виховання [3].

Ставлення студента до науково-дослідницької діяльності, його творча активність залежить насамперед від змісту мотивації цієї діяльності, від взаємозв'язку суспільного й особистісного, від структури і динаміки ціннісних орієнтацій студентів. Якщо студент добре усвідомлює, яку професію він обрав, та вважає її значущою для суспільства, такою, що відповідає його особистісним схильностям, здібностям та потребам, то це, безумовно, впливає на успішність його навчання, бажання до професійної самореалізації, саморозвитку.

“Мотивація – це активізований стан індивіда, який визначає наскільки інтенсивно і з якою спрямованістю він діє в ситуації, що склалася” [8, с. 30].

З метою забезпечення високого мотиваційного настрою студентів щодо науково-дослідницької діяльності викладач повинен визначити мету цієї діяльності, показати її значущість для майбутньої професійної діяльності, особистісного розвитку, самоствердження. На початковому етапі студенти залучаються до пошукової діяльності. Пошукова діяльність студентів спрямовується на вивчення, порівняння, узагальнення даних з різних наукових джерел, перевірку їх у певних умовах, проведення збору фактів у процесі спостережень, елементарних експериментів, оформлення таблиць, складання структурно-логічних схем. Для того, щоб студент активно прилучався до творчої діяльності, необхідно, щоб вона набула для нього особистісного смислу, викликала позитивні переживання, намагання і прагнення.

Одним з мотивів науково-дослідницької діяльності є інтерес. В.Б. Бондаревський висловив думку про те, що “інтерес до знань як глибока спрямованість особистості й стійкий мотив навчання пробуджує творче мислення в будь-якої людини, створюючи найбільш позитивні умови для формування й розвитку нового стилю розумової роботи, вияву творчої особистості” [2, с. 103].

Для дослідницької роботи, перш за все, необхідно зацікавити студента роботою, допомогти вибрати проблему, над якою він буде працювати протягом усього навчання, мати кінцевий результат.

Важливе місце в формуванні стійкого пізнавального інтересу має індивідуальна робота наукових керівників зі студентами. Відносини в процесі здійснення різних видів науково-дослідницької діяльності відбуваються на рівні співробітництва і співтворчості. Цілеспрямована, духовно збагачена взаємодія викладача зі студентами активізує формування їх творчої активності. Спілкування викладача зі студентами в процесі спільної науково-дослідної роботи не тільки сприяє індивідуалізації навчання, а й забезпечує творчу співпрацю викладача й студента, забезпечує вплив особистості викладача на формування стійкого пізнавального інтересу. Також вона має суттєвий вплив на емоційний стан студента. Саме це сприяє поглибленню зацікавленості процесом пізнання, розвиває почуття задоволення від досягнення дослідницької мети, радість творчості.

Розвиток мотивації досягнень пов'язаний з потребою особистості досягти бажаного результату. Мотивація один із найважливіших факторів, котрі забезпечують успіх у будь-якій діяльності.

Інтерес до майбутньої професії є одним з основних мотивів, що формує професійну спрямованість спеціаліста. Поняття “спрямованість” охоплює уявлення про мету, мотиви, емоційне ставлення до діяльності, задоволеність нею [9, с. 38].

Професійна спрямованість особистості. Це особистісне утворення є сукупністю провідних мотивів, що зумовлюють діяльність людини. Однією з провідних умов формування професійної спрямованості є наявність професійно значущої мотивації, професійного інтересу, позитивного ставлення до професії. Професійна спрямованість науково-дослідницької діяльності має пробудити інтерес до майбутньої професійної діяльності.

Професійну мотивацію майбутнього фахівця можна визначити також як прагнення до особистісної самореалізації в обраній професії відповідно до природних здібностей та інтересів, до професійної діяльності на основі наполегливого оволодіння професією на творчому рівні. Це сприятиме зростанню задоволеності студента – майбутнього фахівця обраною професією за рахунок зниження інтенсивності труднощів, з якими він стикається, висунення додаткових перспектив у реалізації здібностей, закріплення в майбутньому трудовому колективі.

Самореалізація – це не стільки усвідомлення особистістю того, чим вона володіє і чого вона хотіла б досягти, скільки у першу чергу, вибір практичних дій для втілення досвіду в реальну дійсність. Саме за допомогою вирішення творчих завдань (з урахуванням потреб кожного студента) процес самореалізації може відбуватись ефективніше.

Найсильнішим мотивом у навчанні є саме пізнавальний інтерес, який активно взаємодіє з системою ціннісних орієнтацій, цілями, результатами діяльності, відображає всі складові особистості: інтелект, волю, почуття [4].

Разом з тим необхідно забезпечити диференційований підхід до студентів з метою формування в них стійкого пізнавального інтересу та творчої активності.

Для формування стійкого пізнавального інтересу та творчої активності студентів у процесі науково-дослідницької діяльності студентів необхідне розуміння значення та мети пізнавальної діяльності і позитивне ставлення до неї, а також наявність мотивів, що йдуть від самого процесу діяльності і спонукають займатись нею. Такий підхід до організації науково-дослідницької діяльності є запорукою підвищення її ефективності та результативності.

На етапі підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності необхідно приділяти більше уваги вивченню механізмів стимулювання їхнього професійного самовиховання, розвитку ініціативи, пізнавального інтересу, творчої активності, формуванню особистого стилю навчально-професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Я. Організація самостійної роботи студентів у вищих педагогічних навчальних закладах // Рідна школа. – 2009. – № 10. – С.19.
2. Бондаревський В.Б. Воспитание интереса к знаниям и потребности к самообразованию. Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1985. – 143 с.
3. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н.Леонтьев. – М.: Смысл; Издательский центр «Академия», 2004. – 352 с.
4. Лозова В.І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів / Харк. держ. пед. ун. ім. Г.С. Сковороди. – 2-ге вид., доп. – Х.: О.В.С., 2000. – 185 с.
5. Ничкало Н.Г. Професійно-технічній освіті – державну підтримку та науково-педагогічне забезпечення // Нові технології навчання: Наук. метод. зб. Вип. 15. – К.: ІСДО, 1995. – С.11.
6. Платонов К.К. Короткий словник системи психологічних понять / К.К. Платонов. – К.: Вища школа, 1981. – 175 с.
7. Посталюк Н.Ю. Творческий стиль деятельности. Педагогический аспект. Изд.-во Казанского университета, 1989. – 205с.
8. Семенов Ю.Г. Мотивационные аспекты адаптации // Нова парадигма: Вип. 12. – Запоріжжя, 1999. – С. 29-36.
9. Чобітько М.Г. Особистісно орієнтоване професійне навчання: зміст і структура // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 3 (48). – С. 48-56.
10. Щукіна Г.І. Проблема пізнавального інтересу в педагогіці. – М.: Педагогіка, 1971.